

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: N 4103 Zootechnika

Studijní obor: Zootechnika

Katedra: Katedra zootechnických věd

Vedoucí katedry: prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h.c.

..

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hodnocení užítkovosti přeštického černostrakatého prasete

Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.

Autor bakalářské práce: Pavla Gubernátová

České Budějovice, 2020

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Pavla GUBERNÁTOVÁ**
Osobní číslo: **Z18382**
Studijní program: **B4103 Zootechnika**
Studijní obor: **Zootechnika**
Téma práce: **Hodnocení užitkovosti přeštického černostrakatého prasete**
Zadávací katedra: **Katedra zootechnických věd**

Zásady pro vypracování

Přeštické černostrakaté prase se chová v uzavřené populaci jako genetický zdroj hospodářských zvířat. Do šlechtitelského programu je zapojeno 19 chovů. Největší počet prasníc základního stáda je chován v chovech na západě Čech, které patří mezi tradiční chovatele této málo početné populace.

V bakalářské práci zpracujete formou literární rešerše stručně vznik plemene, proces regenerace, program zušlechťování a zejména zachování této malé populace v rámci Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů.

Ve vlastní práci zhodnotíte reprodukční užitkovost prasníc základního stáda respektive plemenného jádra v některém z vybraných chovů. Z výsledků kontroly užitkovosti vyhodnotíte počet všech narozených selat (ks), počet živě narozených selat (ks), počet dochovaných selat (ks) a mléčnost. Pozornost zaměřte i na liniovou skladbu plemenků a výsledky odchovu prasníček a kanečků.

Finální spis bude vypracován podle instrukcí vydaných Zemědělskou fakultou. Časový harmonogram prací stanoví vedoucí práce a konzultant.

Rozsah pracovní zprávy: **30 – 40 stran**
Rozsah grafických prací: **5 tabulek, 5 grafů**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BRABENEČ, J. (1990): Analýza reprodukčních a produkčních znaků u přeštického černostrakatého plemene prasat dle liniových skupin. Kandidátská disertační práce, AF, Vysoká škola zemědělská Praha, Czech Republic.
- FIEDLER, J., FIEDLEROVÁ, M., SMITAL, J. (2004): Přeštické černostrakaté plemeno prasat. Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha, Czech Republic.
- MATOUŠEK, V., et al. (2013): Modernizovaný šlechtitelský program pro přeštické černostrakaté prase – genetický živočišný zdroj. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, České Budějovice.
- PAVLÍK, J. (1991): Užitkové vlastnosti přeštických černostrakatých prasat. Vysoká škola zemědělská Praha, Praha, Czech Republic.
- VÁCLAVKOVÁ, E., ROZKOT, M., DOSTÁLOVÁ, A. (2012): Přeštické černostrakaté prase – Živé dědictví po předcích. 1st Ed. Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha, Czech Republic.
- PULKRÁBEK, J. et al. (2005): Chov prasat. Praha, ProfilPress, 160 s. ISBN 80 – 86726 – 11 – 8.
- STUPKA, R., ŠPRYSL, M., ČÍTEK, J. (2009): Základy chovu prasat. Praha, Power Point, 182 s. ISBN 978-80-904011-2-9.

Výroční zprávy Národního programu ochrany a využití genetických zdrojů hospodářských zvířat, ryb a včel.
Odborné články týkající se sledované problematiky v časopisech Czech Journal of Animal Science, Farmář, Nový venkov, Náš chov, Agromagazín, Zuchtungskunde, Animal Breeding Abstract aj. a ze sborníků z odborných konferencí.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.**
Katedra zootechnických věd

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2020**

V Českých Budějovicích dne 18. února 2019

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentův nádraží 1000, 370 05 České Budějovice

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

LS.

prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne.....

.....

Pavla Gubernátová

Děkuji prof. Ing. Václavu Matouškovi, CSc. Za odborné vedení a cenné rady při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji společnosti Žihelský statek, a.s., jmenovitě zootechnikovi Václavu Šmídlovi za poskytnuté informace.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnotit reprodukční užitkové vlastnosti přeštického černostrakatého prasete plemenného jádra chovaného ve společnosti Žihelský statek, a.s. a tyto výsledky porovnat s ostatními chovy v České republice. Hodnocení proběhlo v letech 2018 a 2019. Hlavními sledovanými znaky byly počet všech narozených selat, počet živě narozených selat, počet dochovaných selat a mléčnost ve 21 dnech věku selat. Zvláštní pozornost byla věnována liniovému zastoupení jednotlivých plemenů.

V literárním přehledu je popsána historie vzniku přeštického černostrakatého prasete, regenerace plemene a jeho následné zušlechťování plemenem landrase a pietrain. Následuje popis přeštického černostrakatého plemene s jeho typickými plemennými znaky, jako je typické černostrakaté zbarvení bez vymezení tělesných partií a klopené ucho. Dále jsou uvedené užitkové vlastnosti, především dobrá reprodukce a výborné mateřské schopnosti. Na závěr je popsáno uchování plemene jako genetického zdroje.

Klíčová slova: přeštické černostrakaté prase, genetický zdroj, reprodukce, užitkové vlastnosti

Abstract

The main objective of the bachelor's thesis was to evaluate the reproductive utility properties of the Prestice black-pied of the breeding core bred in the company Žihelský statek, a.s. and compare these results with other breeds in the Czech Republic. The evaluations took place in the years 2018 and 2019. The main monitored characteristics were the number of all births of piglets, the number of live births of piglets, the number of surviving piglets and milk yield at 21 days of piglets' age. Special attention was paid to the line represented by individual stallions.

The literature review describes the history of the origin of the Prestice black-pied, the regeneration of the breed and its subsequent breeding of the landrace and pietrain breeds. The following target of the thesis was a description of the Prestice black-pied breed with its typical breeding traits, such as the typical black-spotted coloration without the definition of body parts and the tilted ear. The following issues were its utility properties, especially good reproduction and excellent maternal abilities. Finally, the preservation of the breed as a genetic resource has been described.

Key words: Prestice black-pied, genetic resource, reproduction, utility properties

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Literární přehled	10
2.1 Historie vzniku přeštického černostrakatého plemene.....	10
2.2 Regenerační proces v chovu přeštického černostrakatého plemene.....	13
2.3 Zušlechtování přeštického černostrakatého plemene.....	15
2.4 Popis přeštického černostrakatého plemene	18
2.5 Užitkové vlastnosti přeštického černostrakatého plemene.....	19
2.6 Přeštické černostrakaté plemeno jako genetický živočišný zdroj	23
3. Cíl práce	29
4. Materiál a metodika.....	30
4.1 Charakteristika podniku	30
4.2 Technologie chovu	31
4.3 Odchov plemenných prasniček	31
5. Výsledky a diskuze	32
6. Závěr	43
7. Seznam použité literatury.....	45
8. Přílohy	48

1. Úvod

Chov prasat patří mezi významná odvětví živočišné výroby. Vepřové maso je nejkonzumovanějším masem v České republice, a i přes tuto skutečnost stavy prasat v České republice klesají. Chovatelé se tak musí zaměřit na vysokou kvalitu vepřového masa a ekonomické produkce, aby na současném trhu obstáli. Další z ekonomického hlediska důležitou vlastností je reprodukční užitkovost, která je vyjádřena znaky plodnosti, počtem dochovaných selat na prasnici a rok, hmotnost a zabřezávání prasnic.

Přeštické černostrakaté prase je původní plemeno odvozené od starého plemene klapouchých prasat a bavorského barevného prasete. Vyznačuje se dobrou plodností, výbornými mateřskými vlastnostmi a odolností vůči stresu. Po 1. světové válce byl chov přeštického černostrakatého prasete potlačován a od roku 1928 bylo zaváděno do chovů pouze bílé ušlechtilé plemeno. Během 2. světové války probíhal zákaz plemenitby tohoto plemene, což vedlo k tajnému udržování chovu a docházelo k nekontrolovatelné příbuzenské plemenitbě, která se projevovala především vadami exteriéru. Od roku 1952 proběhla regenerace přeštického plemene, která byla ukončena v roce 1964, kdy bylo přeštické černostrakaté prase uznáno jako samostatné plemeno. V roce 1992 bylo plemeno zařazeno mezi genetické zdroje a od roku 1996 je chováno *in situ* v uzavřené populaci. Mezi vysoce ceněné vlastnosti patří nenáročnost, odolnost a vysoká přizpůsobivost podmínkám, díky čemuž je přeštické černostrakaté prase vhodné i do ekologických chovů. K nevýhodám tohoto plemene patří méně příznivé ukazatele jatečné hodnoty, proto nemůže konkurovat moderním plemenům a jejich hybridům využívaným v komerčních velkochovech. Při delším výkrmu prasata rychle ukládají tuk, doporučuje se porážka v menší hmotnosti, ideálně mezi 70–90 kg, kdy je maso křehké a jemně prorostlé tukem. Kvalitní maso přeštických prasat je možné využít pro speciální masné výrobky.

Jedním z největších chovatelů přeštického černostrakatého plemene v plzeňském kraji je Žihelský statek, a.s., kde je chováno toto plemeno od 80. let. Stav prasat činí v současné době kolem 60 prasnic chovaných v režimu genové rezervy.

2. Literární přehled

2.1 Historie vzniku přeštického černostrakatého plemene

Přeštické černostrakaté plemeno prasat je původní lokální plemeno vzniklé v západních Čechách, především na Plzeňsku (FIEDLER *et al.*, 2004). Určité oblasti na Plzeňsku měly vynikající chovy prasat, byla to především oblast Přešticka, Klatovska a Kralovicka (RYBÁŘ, 1965).

Do poloviny 19. století se v Čechách a na Moravě chovalo klapouché prase českomoravské a prase přímouché. Po zrušení roboty v roce 1848 došlo ke zlepšení životní úrovně obyvatelstva a k větším požadavkům na produkci v živočišné výrobě (PAŘÍZEK *et al.*, 1960). Za účelem zlepšení užitkovosti se začala dovážet cizí plemena z Anglie, Německa, Rakouska, Polska a Uher (PAŘÍZEK *et al.*, 1960).

„Na Plzeňsku se chovalo prase český hřebenáč, které se vyznačovalo dlouhou hlavou, dlouhýma ušima, kapřím hřebem a krátkou sraženou pánví. Bylo to prase pozdního vývoje, odolné, plodné a málo náročné“, uvádí FIEDLER *et al.* (2004).

Převážně v oblastech Klatovska, Stodska a Domažlicka se chovalo i původní barevné prase bavorské, které se údajně vyznačovalo pozdním vývinem, a lze tak předpokládat, že od něho může pocházet převládající pigmentace předotrupí a zadotrupí u přeštických prasat (FIEDLER *et al.*, 2004).

Zejména v podhorských oblastech Přešticka, Domažlicka a Klatovska se chovalo tzv. prase kanické (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2018). Importovala se nejrůznější plemena, která měla vliv na vytvoření rázu přeštických prasat (RYBÁŘ, 1965).

Primitivní plemena nesplňovala požadavky na zásobování průmyslových center zemědělskými, zejména živočišnými výrobky, proto se začala dovážet raná sádelná prasata z Německa a Anglie (PULKRÁBEK *et al.*, 2005).

Na Plzeňsko byla po roce 1850 dovážena anglická plemena prasat yorkshire, sussex, lincolnshire, cornwall a suffolk. Jsou také doklady o křížení původních plemen s německým prasetem švábsko-hallským (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

V průběhu několika desetiletí kolem roku 1900 se provádělo páření přeštických jedinců mezi sebou a pravděpodobně docházelo i k příbuzenské plemenitbě, čímž došlo ke sjednocení typu zvířat (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2018).

V oblasti Plzeňska se vytvořily větší místní skupiny černostrakatých prasat, přeštické a kralovické (FIEDLER *et al.*, 2004).

V plemenném typu se projevovaly znaky oboustranné užitkovosti. Ve váze 60-70 kg poskytovala prasata zboží výborné jakosti, především pro výrobu šunek a pro výsek. Maso se vyznačovalo tzv. mramorováním, bylo jemně prorostlé tukem, bylo šťavnaté a křehké. Ve vyšší porážkové váze poskytovala prasata přeštická a kralovická dostatek tuku (RYBÁŘ, 1965).

Původní přeštická prasata na rozdíl od jiných plemen vynikala i dobrou plodností prasnic. Lze se domnívat, že tam, kde se chovatelé po poměrně dlouhé časové období orientovali jen na produkci selat a k výkrmu je prodávali chovatelům, prováděli jednostrannou selekci na reprodukční znaky (FIEDLER *et al.*, 2004).

Prasničky pro vlastní doplnění stavu prasnic v držení drobných zemědělců se připouštěly velmi mladé, často ve stáří 6 měsíců, ve váze 90-120 kg (RYBÁŘ, 1965).

V roce 1894 byl na území bývalého Rakouska–Uherska vydán zákon, který zahrnoval i tzv. zvelebovací program v chovu hospodářských zvířat. V roce 1905 se začala v Čechách provádět kontrola užitkovosti. Ke sdružování chovatelů docházelo z podnětu odboru Zemědělské rady na územních soudních okresech a byla zakládána Okresní sdružení chovatelů hospodářského zvířectva, jejichž hlavní činností byla péče o zvelebování všech druhů hospodářských zvířat (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V roce 1924 byl schválen nový plemenářský zákon a v roce 1926 vyšlo prováděcí nařízení k tomuto zákonu. Na jeho základě a na základě prováděcího nařízení bylo do chovů zaváděno pouze prase bílé ušlechtilé (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Černostrakatých kanců bylo povoleno používat do roku 1936 (ANONYM 1).

FIEDLER *et al.* (2004) dodávají, že od té doby byl postupně chov přeštických a kralovických prasat opomíjen až potlačován, i když roku 1936 bylo na Přešticku povoleno výběrovou komisí používat uznané černostrakaté kance.

Ve 30. letech byli na Přešticku dováženi kanci z Rychnovska a černostrakatí kanci se již používali velmi omezeně (HODAN, 1998). Během 2. světové války byl

zostřen zákaz plemenitby černostrakatých prasat, avšak jejich chov byl tajně udržován (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2018).

HODAN (1998) zmiňuje, že byli používáni nelicencovaní kanci a vyskytla se i neplánovaná příbuzenská plemenitba, která sice často přispěla k ustálenosti typu, avšak byla příčinou zvyšování vad exteriéru.

Došlo ke značné degeneraci černostrakatých prasat, což se začalo projevovat proláklou hlavou s nesprávným skusem čelistí, konstituční měkkostí, nekorektním postojem končetin a celkovým oslabením odolnosti (RYBÁŘ, 1965). Po druhé světové válce byla u nás uznána pouze dvě plemena – bílé ušlechtilé a na jižním Slovensku plavá mangalica (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Válka chov přeštických prasat takřka zlikvidovala. Záchrana začala v roce 1952 a obnova plemene trvala až do roku 1964 (PRACHAŘ, 2014). Podle FIEDLERA *et al.* (2004) ve snaze zvyšovat užitkovost se začaly koncipovat zušlechťovací programy u čistokrevných populací a v převážné míře na základě zušlechťovacího křížení, a hlavně se prosazovalo užitkové křížení.

Již v roce 1946 byli dovezeni k osvěžení krve kanci largewhite z Anglie, kanci a prasnice bílého ušlechtilého ze Švédska, plemena velké bílé sovětské a ukrajinské bílé stepní (HOVORKA *et al.*, 1967).

Od roku 1950, kdy se již uskutečňovaly v chovu prasat první formy velkovýroby (budování výkrmnů začalo v roce 1948), se dovážela zahraniční plemena za účelem užitkového křížení. Z Německé demokratické republiky (NDR) se dovážela plemena Berkshire (BE), cornwall (CO) a sedlové, ze Sovětského svazu ukrajinské bílé stepní a velké bílé, od roku 1952 mirgorodské a livenské a z Anglie sedlové a Essex (FIEDLER *et al.*, 2004).

ŠILER (1960) uvádí, že v té době se provádělo užitkové křížení prasnic bílého ušlechtilého plemene s kanci plemene cornwallského, berkshirského a v menším počtu pak se sedlovými a přeštickými kanci.

Kříženci po kancích plemena cornwall výborně zužitkovávali krmné dávky s vyšším podílem objemné statkové píče. Této kombinace se proto používalo hlavně v oblastech s dostatečnou produkcí objemných krmiv (ŠILER *et al.*, 1965).

Kříženci po přeštických kancích se vyznačovali vyšším počtem narozených i dochovaných selat, avšak nevýhodou byl sklon brzy tučnět a museli se porážet v nižší živé hmotnosti 80 kg (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V daném stupni prošlechtěnosti, v níž se v té době přeštické prase nacházelo, nebylo možné použít kanců ve větší míře k užitkovému křížení, a proto bylo uloženo výzkumným pracovníkům a pracovníkům plemenářské služby provést regeneraci přeštického prasete (RYBÁŘ, 1965).

2.2 Regenerační proces v chovu přeštického černostrakatého plemene

Na základě Usnesení strany a vlády o opatření ke zvýšení živočišné výroby ze dne 4. a 5. února 1952 odd.1/5, odstavec b., v němž bylo uloženo „k jatečným účelům přikročit ke snížení křížení prasnic s kanci plemene mirgodského, berkshirského a kanci krajových plemen (Přeštice, Kralovice) za účelem dosažení vyšších přírůstků a odolnosti jatečných prasat“, bylo započato zušlechtování (regenerace) přeštického prasete (FIEDLER *et al.*, 2004).

Před výzkumem, plemenářskými zootechniky a chovateli byl postaven náročný úkol, neboť před započatím zušlechtování bylo k dispozici 6 původních kanců přeštických a 242 přeštických prasnic (RYBÁŘ, 1965).

Uvedený plemenný materiál byl nejednotný v typu, s vadami v exteriéru a s neznámým původem. Z těchto důvodů bylo nutné přistoupit k regeneraci přeštických prasat (RYBÁŘ, 1965).

V roce 1952 bylo zahájeno zušlechtování (regenerace) přeštického prasete. Cílem bylo vytvořit plemennou skupinu prasat masosádelného až sádelného typu, nenáročných, otužilých, dobře se vykrmuujících, ale rovněž bylo žádoucí zlepšit jejich zevnějšek (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Řešením tohoto (výzkumného) úkolu (č. 19. 08. 03 – Pokus o regeneraci krajových rázů a místních skupin přeštického prasete) byli pověřeni pracovníci Výzkumného ústavu živočišné výroby (VÚŽV) v Uhříněvsi (FIEDLER *et al.*, 2004).

Pro regeneraci přeštického černostrakatého plemene (PC) bylo v roce 1952 vybráno přes 200 prasnic a 6 kanců a byla využita řada dovezených plemen

(mirgorodské, livenské, cornwall, berkshire, wessexsaddleback a essex) (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

Pro chov přeštických prasat byly v roce 1954 určeny chovy VS Červené Poříčí, JZD Přestavky, JZD Horní Lukavice, JZD Příchovice, JZD Černotín, JZD Chlumčany a oblast bývalého okresu Přeštice. V roce 1956 byl chov přeštických prasat rozšířen o bývalé okresy Stod, Plasy, Horšovský Týn, Stříbro a Tachov (další úprava rajonizace chovu PC byla provedena v roce 1961 při územních změnách okresů), (MOSKAL, 1964).

Na počátku se používala mirgorodská a livenská plemena s odůvodněním, že se získá potomstvo dobré životnosti a přispěje ke zkorigování exteriéru, přičemž užitkové vlastnosti, tučnivost a ranost, byly přibližně stejné jako u přeštických prasat (FIEDLER *et al.*, 2004).

Výsledky křížení však ukázaly, že u potomků F2 generace dochází ke ztrátě plemenného typu přeštického prasete a k nevyrovnanosti užitkového typu, tudíž bylo od používání těchto kanců upuštěno (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Dále se připarovali kanci plemen Berkshire, německého a anglického sedlového, cornwall a landrace. V uvedené metodice úkolu byla i zmínka o použití potomka divokého kance a prasnice, která byla křížencem BU a CO. Kanci plemene Berkshire se z další plemenitby vyloučili pro nízkou plodnost (FIEDLER *et al.*, 2004).

Naopak kanci německého sedlového plemene, po kterých byly založeny samčí linie, prokázali velmi dobrou užitkovost (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Dále byl použit jeden kanec (SdWrantageViscount 259, zakladatel samčí linie na Přešticku) anglického sedlového plemene Wessex Saddleback (MOSKAL, 1963).

Z nežádoucích vlastností se projeví poněkud delší hlavy, plošší trup, sraženější zad' a poněkud slabší kýta. V barvě prasat se vyskytovala černostrakatá, někdy s rezavým zbarvením nebo celá černá (RYBÁŘ, 1965).

Účelem plemenitby bylo také založit a rozšířit genealogické linie po čistokrevných kancích i po kancích zušlechťujících plemen. Po původních přeštických kancích byly založeny linie Aron, Vojta, Střelák, po kancích německých sedlových prasat linie Filip, Ríša, Flok, Silur, Titus. Po kancích plemene Cornwall

vznikla linie Marino. Rovněž po kanci anglického sedlového plemene vznikla samčí linie přeštických prasat (Viskont), (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Obdobně jako potomstvo kanců se rozšiřovalo i potomstvo původních přeštických samic, z nichž nejlepší užitkovost (bylo posouzeno 14 nejdůležitějších rodin) prokázaly: Fíca, Femina, Herafa, Sena, Cudla, Fauna a Lada (FIEDLER *et al.*, 2004).

V roce 1963 bylo do plemenitby zahrnuto celkem 26 linií. Z původních 242 prasnic vybraných pro regeneraci přeštického plemene bylo po osmi letech přes 9576 prasnic a 593 kanců (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Regenerace byla ukončena v roce 1964 uznáním přeštického černostrakatého prasete za samostatné plemeno a následně bylo započato se zušlecht'ovacím křížením s plemenem pietrain (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

2.3 Zušlecht'ování přeštického černostrakatého plemene

Mírné zhoršení výsledků výkrmnosti a jatečné hodnoty u přeštického černostrakatého plemene v roce 1964 mělo za následek zahájení procesu zušlecht'ování plemenem Pietrain (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

MOSKAL (1971 b) dodává, že bylo přikročeno v první polovině roku 1966 k zušlecht'ujícímu křížení, a to nejdříve prasaty plemene landrace a později plemene pietrain.

Z typologického hlediska byla tehdy dána přednost prasatům plemene pietrain, neboť se tehdejšími přeštickými černostrakatými prasatům více přibližovala v délce a hloubce trupu, než tomu bylo u prasat plemene landrace (PAVLÍK, 1991).

Po kancích plemene Pietrain se nejvíce rozšířilo 32 genealogických linií (např. Apolo, Dečko, Kalif, Nylor, Orion, Pirát, Sokol, Sako, Tapír, Wanes). Některé z nich daly vznik dalším liniím (např. Apolo-Apolón, Opat-Opátek, Sokol-Sokolík), (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Cíl tehdejšího zušlecht'ovacího křížení vyplýval z charakteristiky obou plemen. Jednalo se tedy o zlepšení jediného okruhu produkčních schopností přeštických černostrakatých prasat, tj, o zvýšení podílu svaloviny v jatečných půlkách prasat. Při

tom šlo o zachování vynikající úrovně reprodukčních vlastností prasnic a růstové schopnosti prasat (PAVLÍK, 1991).

Od roku 1970 byla prasata přeštického plemene s podílem krve do 25 % plemene Pietrain považovaná za čistokrevná (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Poslední import plemenů plemene pietrain se uskutečnil v roce 1972 (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

V dalším období se těžištěm šlechtění stala především cílevědomá selekce v uzavřené populaci, doplněná v letech 1980-1983 imigrací několika kanců německého sedlového plemene a 1 kance plemene saddleback z Anglie (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

V roce 1972, kdy se začal koncipovat hybridizační program v ČSR, zaujímalo přeštické plemeno v rámci mateřských plemen rovnocenné postavení s plemenem landrace. Tento početní stav populace PC se udržel zhruba do roku 1985 (FIEDLER *et al.*, 2004).

V užitkových chovech bylo nejčastější hybridní kombinací s přeštickým černostrakatým plemenem kombinace BU x PC (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V roce 1985 bylo v přirozené plemenitbě 193 kanců přeštického plemene (tj. 2,3 % z celkového počtu), na inseminačních stanicích bylo 84 kanců (5,5 %), (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Koncem 80. let se přeštické plemeno chovalo v 8 šlechtitelských chovech a v kontrole užitkovosti bylo přibližně 1600 prasnic. Přibližně 900 bylo ve šlechtitelském chovu Velká Černá Hať. Z 21 genealogických linií se intenzivně využívalo 16, nejrozšířenější byly linie Major, Matěj, Pirátek, Sokolík (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

FIEDLER *et al.*, dodává, že také v 80. letech došlo ke zvýšení porážkové hmotnosti prasat, a to z původních 108 až 110 kg na cca 118 kg.

V roce 1988 bylo na jednu prasnici v oblasti šlechtění vyprodukováno 0,25 kanečka a 4,4 prasniček (IVÁNEK, 1989).

Chov přeštického černostrakatého plemene prasat byl koncem osmdesátých a zejména v devadesátých letech 20. století značně omezován. Tato situace byla dána zejména zvyšujícími se požadavky na podíl svaloviny v jatečném těle prasat (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Ze stejného důvodu došlo v posledních letech ke snižování stavů prasnic ve šlechtitelských a rozmnožovacích chovech, snížil se počet odchovaných plemenných prasniček a kanečků a podíl tohoto plemene na produkci jatečných prasat (MATOUŠEK *et al.* 2013).

V letech 1980–1996 probíhalo další zušlechtování plemenem německé sedlové (vznikly linie Folker, Sapon, Sted a Sudet) a z Anglie byl dovezen kanec plemene Saddleback (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

FIEDLER *et al.* (2004) doplňuje, že sedlová plemena, která byla v obou německých státech chována extenzivně, nebyla však přínosem do populace přeštických černostrakatých prasat, zvláště u produkčních ukazatelů. Nicméně na základě vybraných kombinací s vybranými matkami se podařilo některé linie udržet a rozmnožit (Folker, Sapon, Sted, Sudet).

K zušlechtování přeštického černostrakatého plemene bylo rovněž použito plemeno Welsh. Z tohoto programu vznikly linie Akoga a Amperor. Dalším plemenem použitým k zušlechtování populace přeštických prasat bylo plemeno landrace, v populaci pak byla ponechána linie PC Mason (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V letech 1996 a 1997 bylo použito dvou kanců plemene Hampshire (HA) k vytvoření nových genealogických linií (FIEDLER *et al.*, 2004).

FIEDLER *et al.* (2004) dále udává, že po HA kanci Samet 1 vznikla linie Pirát (kanec Pirát 1 a 2) a po HA kanci Horal 2 linie Frank (kanec Frank 1), linie Wiskont (kanec Wiskont 1 a 2), linie Saponek (kanec Saponek 1), a linie Romel (kanec Romel 1).

V roce 1996 bylo ve šlechtitelských chovech 976 prasnic a v rozmnožovacích chovech 1142 prasnic (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Přeštické černostrakaté plemeno bylo v roce 1964 uznáno za samostatné plemeno. V roce 1992 bylo uznáno jako genetický zdroj a od roku 1996 se chová jako uzavřená populace (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

2.4 Popis přeštického černostrakatého plemene

Přeštické černostrakaté prase se vyznačuje dobrými reprodukčními vlastnostmi, nenáročností a vysokým stupněm přizpůsobivosti a odolnosti na vnější podmínky prostředí (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V hybridizaci se uplatňovalo (do 90. let) jako mateřské plemeno v pozici A. V současnosti se jedná o genovou rezervu (STUPKA *et al.*, 2009).

Plemeno se vyznačuje se středním tělesným rámcem, velmi pevnou (tvrdou) konstitucí a vynikající odolností vůči stresu (PULKRÁBEK *et al.*, 2005).

Je velmi skromné, otužilé a odolné vůči chorobám (PAŘÍZEK *et al.*, 1960).

Má lehkou, mírně prosedlanou hlavu, středně dlouhý, široký, hrubší hrudník, kratší kompaktní trup, dobře osvalený hřbet s dobře vázanou plecí. Zád' je rovná, kýta dobře osvalená, břicho prostorné s dobře vyvinutými struky (7/7) (STUPKA *et al.*, 2009).

RYBÁŘ (1965) doplňuje, že mají být končetiny přiměřeně dlouhé, pevné, s lehkou kompaktní kostrou, spěnky kratší, spárky uzavřené, postoj korektní, chůze pravidelná. Mírný šavlovitý postoj zadních končetin není vadou. U kanců a prasnic dobře vyjádřený pohlavní výraz, pohlavní orgány normálně vyvinuté.

Charakteristické je jejich černobílé, popř. skvrnitě zbarvení s nepravidelným zastoupením černé a bílé barvy a s nepravidelným rozložením po těle (PULKRÁBEK *et al.*, 2005).

Štětiny mají být dostatečně vyvinuté, lysost vylučuje z chovu (HOVORKA *et al.*, 1967).

STUPKA *et al.* (2009) dodává, že jde o klapouché plemeno, poloklapouché či ostrouché ucho je nežádoucí.

Plemeno je kombinací užitkového typu masosádelného s vyšší vrstvou hřbetního tuku (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Hmotnost prasnic dosahuje 215 až 235 kg, výška v kohoutku 75-80 cm a hmotnost kanců 260 až 280 kg s kohoutkovou výškou 85-90 cm (GARDIÁNOVÁ, 2013).

Převážná většina registrovaných prasat přeštického plemene je v České republice chovaná ve středně velkých chovech v konvenčním systému hospodaření (DOSTÁLOVÁ *et al.*, 2014)

Prasnice dávají v jednom vrhu 11 až 16 ks selat, ovšem hůře zabřezávají po inseminaci. Průměrné meziobdobí je 161 dnů, počet narozených selat na prasnici je většinou 11 ks selat a odchovaných selat na prasnici je 9,5 ks (GARDIÁNOVÁ, 2013).

Prasnice plemene PC jsou vhodné ke křížení pro produkci hybridních prasniček F1 generace. Tyto plemence se vyznačují velmi klidným temperamentem, jsou mléčné a vhodné jako adoptivní matky, které dobře přijímají cizí selata (MATOUŠEK *et al.* 2013).

Vzhledem k již zmíněné základní charakteristice prasat přeštického černostrakatého plemene, z níž vyplývá jejich uplatnění v typicky mateřské pozici při tvorbě finálních hybridů, tvoří právě plodnost a mléčnost prasnic stěžejní úsek užitkových vlastností (PAVLÍK, 1991).

Oficiální název plemene, závazný v České republice je Přeštické černostrakaté a k jeho označení se používá zkratka PC. V anglickém jazyce je název plemene Přeštice Black-pied (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

2.5 Užitkové vlastnosti přeštického černostrakatého plemene

Původní vlastnosti plemene, tj. dobrá reprodukce, výborné mateřské schopnosti, nenáročnost, přizpůsobivost a odolnost vůči stresu, jsou velmi cenné (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Přeštické prase však dosahuje horších výsledků ve výkrmu, které brání jeho rozšíření ve velkovýrobě (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

DOSTÁLOVÁ *et al.* (2014) doplňuje, že užitkovost přeštického plemene představuje cca 75% užitkovosti hybridů moderních masných linií.

Maso přeštických prasat obsahuje v porovnání s moderními genotypy prasat více tuku (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Podle GARDIÁNOVÉ (2013) má přeštické černostrakaté dobrou růstovou schopnost, průměrný denní přírůstek je asi 750 g.

Vývoj přeštických černostrakatých prasat při intenzivní výživě má být ukončen v živé váze kolem 80 kg. Do této váhy mají vytvořit převážně svalovou hmotu, od této živé váhy má nastat intenzivnější ukládání tuku (RYBÁŘ, 1965).

FIEDLER *et al.* (2014) udává, že přeštická prasata dávají ve váze 60 až 70 kg jatečné zboží výborné kvality, maso je neobyčejně křehké a šťavnaté i jemně prorostlé tukem.

Se vzrůstající porážkovou hmotností se zhoršuje jatečná hodnota s ohledem na zastoupení podílu masa a tuku v jatečných půlkách. Stoupá absolutní podíl masa, relativní klesá a roste absolutní i relativní podíl tuku v jatečně upraveném trupu (STUPKA *et al.*, 2010).

Především vyšší podíl intramuskulárního tuku příznivě ovlivňuje sensorické a kulinářské vlastnosti masa, které je křehčí, šťavnatější, s charakteristickou vůní a chutí. Tyto vlastnosti je možné využít k výrobě specifických, resp. regionálních produktů (HOMOLÁČ, 2015).

HOVORKA *et al.* (1967) uvádí, že šunka u nás vyráběná pod názvem „pražská šunka“, která se vyvážela do mnoha evropských i zámořských států, se vyráběla z přeštického a rychnovského prasete.

Protože zahraniční trhy vyžadovaly šunku na kosti a světlejší barvy, vyráběly se z prasat vykrmovaných jen do 70 až 80 kg. Po druhé světové válce se požadovala šunka vykostěná, tmavší barvy a konzervovaná v plechových krabicích, a tudíž se změnil i způsob výkrmu, tzn. do 80 až 90 kg, a změnila se i technologie výroby šunek (HOVORKA *et al.*, 1967).

Pro PC plemeno není ekonomicky schůdný nákup jatečných prasat oceňovat podle systému SEUROP. Neobstojí v ekonomické konkurenci ostatních plemen pro nižší zmasilost a vyšší tučnost, ale ve speciálním výkrmu by bylo možné tyto vlastnosti využít (HOMOLÁČ, 2015).

Cestou k rentabilitě chovů, která je nezbytná pro udržení dostatečně velké populace, je proto již zahájena spolupráce s menšími regionálními výrobci masných produktů a přizpůsobení výkrmu a optimální porážkové hmotnosti jejich požadavkům (HOMOLÁČ, 2015).

Tabulka 1: Výsledky vlastní užitkovosti prasniček a kanečků plemene PC od roku 1970

		1970	1980	1990	2000	2005	2010
Prasničky	Přírůstek (kg)	505	532	511	525	520	547
	Výška hřbetního tuku (cm)	2,91	2,39	1,54	1,26	1,1	0,82
	Podíl LM	1)	1)	1)	56,4	58,5	61,3
Kanečci	Přírůstek (kg)	541	564	577	603	580	596
	Výška hřbetního tuku (cm)	2,65	2,13	1,56	1,23	1,26	0,86
	Podíl LM	1)	1)	1)	58,2	58,2	61,8

[Zdroj: VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012]

U prasnic se hodnotí celoživotní užitkovost, tzn. počet vrhů, průměrný počet všech živě narozených selat, průměrný počet dochovaných selat ve 21 dnech jejich věku a délka mezidobí (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

Dle Stibala (2017) populace chovaná bez selekčního zisku nevyžaduje zkracování generačního intervalu, čímž umožňuje nižší obnovu stáda, takže se zvířata mohou dožívat vyššího věku. Dlouhověkost prasnic snižuje náklady na 1 sele (běhouna) a umožňuje vybírat do plemenitby potomstvo od prověřených zvířat.

Prokázalo se, že z hlediska dlouhodobého využití prasnice v reprodukci se u přeštických černostrakatých prasat pohybuje optimální doba zabřeznutí pro první vrh kolem osmého měsíce věku. Nevhodná je tato doba pod hranicí 220 dnů a nad hranicí 280 dnů (PAVLÍK, 1991).

V roce 1967 se za znak užitkovosti požadovalo 9 ks až 10 ks selat při narození ve vrhu, u starších 10 až 11. Hmotnost selete při narození 1,10 kg (u starších 1,20 kg), ve 20 dnech 6,0 kg (7,0 kg), v 56 dnech 13 až 18 kg. Při výkrmu mají prasata dosáhnout 150 kg za 320 dnů. Výtěžnost má být 82 až 84 %. Ve věku 12 měsíců při sádelném žíru mohou prasata mít i 180 kg živé hmotnosti s průměrnými přírůstky 500 až 550 g. U těžkých sádelných prasat má množství tuku tvořit 45-50 %, u lehkých sádelných 40 až 42 % (HOVORKA et al., 1967).

VÁCLAVKOVÁ *et al.* (2012) uvádí, že v roce 2011 dosáhly reprodukční ukazatele v populaci přeštických prasat zapojených do Národního programu následujících hodnot:

- 11,3 ks všech narozených selat/prasnici/vrh,
- 10,5 ks živě narozených selat/prasnici/vrh,
- 9,5 ks dochovaných selat/prasnici/vrh,
- 156,5 dne délka mezidobí,
- 2,1 vrhů/prasnici/rok.

Užitkovost PC plemene by se neměla výrazně odchýlit od průměrných hodnot vlastností zahrnutých do kontroly užitkovosti. Z dalších vlastností je třeba se zaměřit na typ, konstituci, zevnějšek, odolnost vůči stresu a dlouhověkost (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

Tabulka 2: Znaky reprodukce

Znak	Konvenční chovy
Počet živě narozených selat ve vrhu (ks)	11*
Počet dochovaných selat ve vrhu v 21 dnech věku (ks)	9,8*
Mezidobí (dny)	165*

[Zdroj: HOMOLÁČ, 2015]

Tabulka 3: *Znaky výkrmnosti a jatečné hodnoty*

Znak	Prasničky	Kanečci
Průměrný denní přírůstek (g)	540*	560*
Výška hřbetního tuku (mm)	10-12*	9,8*
Podíl svaloviny (%)	58-59*	165*

*ekologické chovy jsou posuzovány individuálně [Zdroj: HOMOLÁČ, 2015]

V testu vlastní užitkovosti dosahují prasničky přírůstku 542 g/den, 0,83 cm výšky hřbetního tuku a 61,0 % svaloviny (ultrazvukové měření). U kanečků byl v roce 2011 v testu vlastní užitkovosti zjištěn přírůstek 559 g/den, 1,0 cm výška špeku a 60,3 % libového masa (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Kontrola užitkovosti (KU) se provádí u znaků reprodukce a znaků výkrmnosti a jatečné hodnoty v polním testu. V rámci KU se provádí i hodnocení typu, konstituce a zevnějšku (TKZ). KU se provádí u prasnic, kanců a jejich potomstva v NCH a ReCH zařazených do populace genetických živočišných zdrojů (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

Během roku se otestuje cca 25 skupin (1 vepřík, 1 prasnička) potomstva ve staničním testu nově zařazených kanců (FIEDLER *et al.*, 2004). Prasničky se zařazují do KU počínaje 1. zapuštěním. Kanečci se zařazují do KU zápisem do registru CPK a ústředního registru plemeníků (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

STIBAL (2017) uvádí, že prasnice plemene PC jsou vhodné ke křížení pro produkci hybridních prasniček F1 generace. Tyto plemenice se vyznačují velmi klidným temperamentem, jsou mléčné a vhodné jako adoptivní matky, které dobře přijímají cizí selata.

2.6 Přeštické černostrakaté plemeno jako genetický živočišný zdroj

Přeštické černostrakaté prase (PC) je od roku 1996 chováno *in situ* jako genetický zdroj v uzavřené populaci. Důvod, proč je toto plemeno zařazeno do genových zdrojů (GZ) je nejen pro jeho unikátnost – tj. vědecké, historické a kulturní hodnoty, ale slouží především jako biologický potenciál pro šlechtění jiných plemen (HOMOLÁČ, 2015).

Genetické zdroje lze definovat mnoha způsoby. Obecná definice Dohody o biologické rozmanitosti (Convention on Biodiversity, CBD, 1992) označuje za genetický zdroj „živý materiál obsahující geny s bezprostřední nebo potencionální hodnotou pro lidstvo“. Tato definice tedy zahrnuje všechny kulturní plodiny a plemena, ale také jejich volně žijící příbuzné (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Chovy genetického zdroje jsou pod neustálým dohledem nezávislé organizace, která sleduje počty narozených selat, rychlost růstu i exteriér zvířat vybraných pro další šlechtění. Každému seleti, které je narozeno od čistokrevných rodičů vytetuje technik této organizace do ucha speciální označení, které určuje příslušnost k přeštickému černostrakatému plemeni (ANONYM 1).

Nukleové chovy jsou chovy mimořádného významu pro populaci GZ. Jsou uznávány komisí složenou ze zástupců oprávněné osoby, SCHP a VÚŽV, chovatele, případně z dalších přizvaných odborníků, na žádost chovatele ReCH PC. Při uznávání chovu se hodnotí splnění následujících kritérií:

- Chov akceptuje a realizuje hlavní zásady pro chov plemene dle Metodiky.
- Chov produkuje a prověřuje v polním testu plemenné kanečky pro obnovu základního stáda a pro další chovy.
- Chov produkuje a prověřuje v polním testu prasničky pro obnovu základního stáda a pro další chovy. - Chov je prostý PRRS nebo od PRRS ozdravuje.
- Chov každoročně prochází bonitací, při níž se posuzuje, zda odpovídá nárokům na NCH PC a zhodnotí se, zda selekce odpovídá požadavkům na plemenný a užitkový typ, konstituci, zdraví a na chovný cíl plemene. - Chov musí mít takové veterinární, výživové a technologické podmínky, aby byla zajištěna plná manifestace genetického potenciálu zvířat.
- Chov musí mít takové početní stavy, aby byla umožněna účinná selekce.
- Ve výjimečných případech, odůvodněných potřebami zachování plemene a jeho fylogenetické variability, může garant plemene přiznat status nukleového chovu i chovu nesplňujícímu některou z výše uvedených podmínek.

Rezervní chovy PC (ReCH PC)

- Chovy kandidující na uznání rezervním chovem PC vznikají zpravidla nákupem čistokrevných prasniček GZ a kanečků GZ ze šlechtitelských chovů.
- Rezervní chovy uznává zástupce oprávněné organizace, chovatel a nezávislá osoba.
- V chovu musí být nejméně 7 zvířat plemene PC.
- Chov akceptuje a realizuje hlavní zásady pro chov plemene dle Metodiky.
- Chov produkuje a prověřuje v polním testu prasničky pro obnovu vlastního stáda a pro další chovy.
- Chov produkuje a prověřuje v polním testu kanečky pro obnovu vlastního stáda.
- Chov každoročně prochází bonitací, při níž se posuzuje, zda odpovídá nárokům na ReCH PC a zhodnotí se, zda selekce odpovídá požadavkům na plemenný a užitkový typ, konstituci, zdraví a na chovný cíl plemene (STIBAL, 2017).

V odůvodněných případech (zachování určité linie, chov prostý PRRS apod.) může produkovat plemenné kanečky za stejných podmínek jako NCH GZ (HOMOLÁČ, 2015).

V chovech GZ provádí orgány veterinární správy kontrolu zdraví prasat a kontrolu dědičnosti zdraví podle zákona o veterinární péči č. 166/1999 (HOMOLÁČ, 2015).

Práce na koncepci PC plemene jako genetického zdroje (PC GZ) započala v roce 1996, kdy MZe ČR poprvé stanovilo „Pravidla pro poskytování příspěvku na udržení genových rezerv a cenných hospodářských zvířat a ryb (FIEDLER *et al.*, 2004).

Chovný cíl, který byl formulován v roce 1996, vycházel z průměrné úrovně znaků přeštického černostrakatého plemene té doby, to znamená 526, resp. 576 g průměrného denního přírůstku u prasniček, resp. u kanečků při výšce sádla, 42 resp. 1,39 cm a podílu svaloviny 54,8 - resp. 56,3 %. Průměrné znaky reprodukce byly 10,4 živě narozených a 9,3 odchovaných selat ve vrhu a průměrné mezidobí 171 dní, mléčnost (hmotnost vrhu v 21 dnech) pak 52 kg (MÁTLOVÁ, 2014).

V roce 1997 byl vypracován „Šlechtitelský program přeštického černostrakatého plemene prasat – genetického živočišného zdroje“ jako dlouhodobý program do roku 2001, který byl schválen všemi zainteresovanými chovateli 26. 2. 1998 (FIEDLER *et al.*, 2004).

S populací 200 až 250 prasnic a 30 až 35 plemenných kanců se pracuje v rámci modernizovaného programu pro genetický zdroj, ostatní prasnice se podle uvážení jednotlivých chovatelů využívají pro produkční účely jako chovná zvířata (HOMOLÁČ, 2015).

Tabulka 4: Počet kanců a prasnic plemenného jádra od roku 1998

Rok	Počet kanců (ks)	Počet prasnic (ks)
1998	47	293
1999	29	232
2000	40	261
2001	36	264
2002	37	265
2003	39	237
2004	37	229
2005	31	248
2006	28	227
2007	22	239
2008	23	189
2009	26	181
2010	28	192
2011	38	157

[Zdroj: VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012]

Projekt přeštického černostrakatého plemene prasat v rámci Národního programu zajišťuje Svaz chovatelů prasat v Čechách a na Moravě (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Chov přeštických černostrakatých prasat již není výlučně soustředěn jen v Západních Čechách, ale důležitým centrem se stává i Morava (MATOUŠEK *et al.*, 2013).

MATOUŠEK (2014) doplňuje, že v posledních letech však vznikají menší chovy přeštických černostrakatých prasat i v jiných regionech, zejména v působnosti plemenářských organizací (Chovservis, a.s., Plemenářské služby, a.s. a Jihočeský chovatel, a.s.).

Hlavním cílem udržování genetických rezerv není jen dosažení a udržení absolutního počtu kvalitních plemenných zvířat, ale hlavně co možná nejšířší genetická variabilita této populace, a tedy i rovnoměrné a trvalé využívání všech kančích linií (MÁTLOVÁ *et al.*, 2014).

Celkem je využíváno 10 genealogických linií kanců (Akoga, Amperor, PC – Mason, Pirát, Pirátek, Sáčko, Sokolík, Sudet, Viskont a Wiskont), (HOMOLÁČ, 2015). V kryokonzervovaném stavu je k dispozici omezené množství semenných dávek dvou dalších linií (Matěj, Apolon), jak udává STIBAL, 2017.

Jednou z cest, jak uchovat genetické zdroje pro budoucnost je kryokonzervace spermií, kdy se sperma ředí speciálními postupy a ředidly pro dlouhodobou konzervaci hlubokým zmrazením na teplotu tekutého dusíku – 196 °C (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012). Jde o velmi cenný způsob konzervace využívaný pro dlouhodobé uskladnění spermií a prakticky vede k jeho časově neomezenému využití. Inseminační dávky jsou uchovány ve formě pejet (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V kryokonzervovaném stavu je k dispozici omezené množství semenných dávek dvou dalších linií (Matěj, Apolón) v současné době využitých v programu obnovy (HOMOLÁČ, 2015).

Inseminační dávky uložené v kryobance slouží k revitalizaci linií plemene, např. byly obnoveny linie Mason, Amperor, Sáčko a Akoga, které jsou stále aktivně využívány (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

V roce 2011 se v centrální kryobance Hradištko nacházelo 159 inseminačních dávek a 434 pejet a v Kostelci nad Orlicí celkem 6702 pejet (VÁCLAVKOVÁ *et al.*, 2012).

Početní stavy přeštického černostrakatého plemene se zejména od roku 2012 výrazně navýšily, v posledních letech bylo možné sledovat určité ustálení v počtu chovaných PC prasat. Zvýšil se také počet chovů, které PC prasata drží. Bohužel více než polovina chovů PC prasat má do 10 ks prasat tohoto plemene, což přispívá k roztržitosti chovu a komplikuje udržování dostatečné genetické variability uzavřené populace (HYŠPLEROVÁ, 2018).

Každým rokem bude provedena dlouhodobá kryokonzervace semene u všech kanců nově zařazených na ISK (od každého kance minimálně 200 pejet) (STIBAL, 2017). V současné době je v Národním programu uchování genetických zdrojů zvířat evidováno 22 chovů, v nich přibližně 400 prasnic a 75 kanců. Nejrozšířenější celkem z deseti linií jsou Sokolík, Pirát a Akoga (VÁCLAVKOVÁ *et.al*, 2018).

3. Cíl práce

Cílem práce bylo zhodnotit reprodukční užitkovost prasnic přeštického černostrakatého prasete ve šlechtitelském chovu společnosti Žihelský statek, a.s. Hodnocen byl počet všech narozených selat, počet živě narozených selat, počet dochovaných selat a mléčnost v 21 dnech věku selat. Výsledky byly srovnány s průměrem všech chovů tohoto plemene v České republice. Zohledněno bylo především liniové zastoupení plemenných kanců.

4. Materiál a metodika

Podklady pro zpracování této části bakalářské práce byly získány ve společnosti Žihelský statek, a.s., respektive na farmě v Černé Hati. Ze získaných údajů byla vyhodnocena reprodukční užitkovost prasnic přeštického černostrakatého prasete.

V práci byly použity tyto zkratky:

X = aritmetický průměr

S_x = směrodatná odchylka

4.1 Charakteristika podniku

Společnost Žihelský statek, a.s. se nachází v okrese Plzeň-sever, přibližně 36 km od krajského města Plzně. Obhospodařuje přibližně 2400 ha zemědělské půdy, z níž cca 1870 ha je orné a dalších 500 ha jsou pastviny a louky. Společnost se zaměřuje především na chov skotu a prasat. Chov skotu je zastoupen přibližně 400 kusy, z čehož je asi 200 ks dojnic plemene holštýnského a červenostrakatého. Mimo dojného skotu chovají 50 ks masného skotu. V Žihelském statku, a.s. je denní produkce mléka okolo čtyř tisíc litrů, přičemž dosahují průměrné užitkovosti více než 24 l mléka. K chovu prasat je využita farma ve Velké Černé Hati, ležící 7 km od Žihle. Na této farmě jsou uznané dva šlechtitelské chovy, a to plemeno bílé ušlechtilé a přeštické černostrakaté. Kapacita chovu je přibližně 8000 ks prasat všech kategorií, z toho asi 800 prasnic včetně 60 prasnic přeštického černostrakatého prasete. Tato farma byla postavena v 80. letech 20. století, kdy bylo naskladněno přes tisíc kusů černostrakatého přeštického prasete, zastupujícího 12–14 genealogických linií. Součástí střediska bývala i inseminační stanice s kapacitou 50 ks plemeníků. V 90. letech chov přešel na plemeno bílé ušlechtilé, které je vhodnější ke komerčním účelům a chov přeštického černostrakatého prasete byl převeden v rámci národního programu do režimu genové rezervy. Farma funguje v obratu uzavřeného stáda, kam genetický materiál dodává společnost Chovservis, a.s.

4.2 Technologie chovu

Chov je rozdělen celkem do 17 budov – porodna, odchovna plemenných prasniček, odchovna kanců a výkrm. Budovy jsou na pozemku rozděleny do dvou řad, každá řada je propojená chodbami.

Porodnu tvoří celkem 8 sekcí s kapacitou 160 míst. Jednotlivé kotce jsou vybaveny roštovým systémem, porodní klecí pro prasnici, doupátkem pro selata a vyhřívanou lehací plochou. Krmení prasnic zajišťují dávkovací tubusy, selata mají krmítka. Prasnice jsou zde umístěny pár dní před porodem, odstav selat probíhá 21. - 28. den po porodu.

Odchovna plemenných prasniček je tvořena kotci pro skupinové nebo samostatné ustájení prasnic s poloroštovou podlahou, kterou je vybavena i odchovna kanců. Kanci zde slouží pouze jako prubíři, přirozená plemenitba se neprovádí. Předvýkrm je vybaven kotci s roštovou podlahou s krmítky a vyhřívanými podložkami. Výkrm tvoří kotce s poloroštovou podlahou, krmítky nebo krmnými žlaby pro suchou nebo tekutou krmnou směs. V každém kotci je umístěno 12 kusů prasat.

Napájení selat zajišťují miskové napáječky, napájení ostatních prasat pak napáječky kolíkové. Výživa je zajištěná krmnou směsí z vlastní výroby. Selata po odstavu dostávají první týden prestart, do dvou měsíců věku jsou krmení klasickou směsí ČOS a následně přecházejí na směs s označením A0.

4.3 Odchov plemenných prasniček

Selekci chovných prasniček provádí zootechnik při vrubování. Vybrány jsou prasničky s odpovídajícími plemennými znaky, kdy počet struků prasničky nesmí být nižší než 7/7. Jednou za rok se koná tradiční bonitace, při které chov prochází kontrolou hodnotící bonitační komise. Hodnocení vybraných kanců a prasniček se pak provádí jednoduchým lineárním popisem vybraných tělesných partií a znaků.

Hodnotí se tělesný rámec, plemenný a užitkový typ, pohlavní výraz a vyjádření sekundárních pohlavních znaků, utváření a funkčnost končetin a konečně rozmístění a kvalita struků. (JANEČKOVÁ, 2015).

5. Výsledky a diskuze

Liniová struktura stáda je uvedena v tabulce 5. Nejvíce zastoupena je linie Sokolík v roce 2018 s 38 plemennými prasnicemi a v roce 2019 s 29 plemennými prasnicemi. Celkový počet prasnic v plemenném jádře v roce 2018 byl 64 ks, v roce 2019 vzrostl počet na 68 ks. Naopak linie Akoga, Sáčko nebyly v chovu použité v žádném roce. V roce 2018 se nevyužila ani linie Sudet. V následujícím roce nebyla použita linie Viskont.

Tabulka 5: *Liniová struktura plemenného jádra přeštického černostrakatého plemene v chovu Žihelský statek, a.s.*

Linie	Počet prasnic	
	2018	2019
Akoga	0	0
Amperor	2	7
PC – Mason	10	7
Pirát	8	5
Pirátek	1	2
Sáčko	0	0
Sokolík	38	29
Sudet	0	16
Viskont	1	0
Wiskont	4	2

Tabulka 6 znázorňuje věkovou strukturu stáda. Největší zastoupení prasnic v roce 2018 je na 5. a vyšším vrhu s počtem 22 prasnic, stejně tak v roce 2019 je největší zastoupení prasnic na 3. - 5. vrhu s počtem 27 prasnic. V obou letech je počet prasnic na 6. a vyšším vrhu totožný.

Tabulka 6: *Věková struktura stáda*

Pořadí vrhu	Počet prasnic	
	2018	2019
1. - 2. vrh	17	13
3. - 5. vrh	21	27
6. a vyšší vrh	16	16

V tabulce 7 je uveden počet všech narozených selat. V roce 2018 dosáhla nejvyššího počtu všech narozených selat linie Viskont (13,1 ks), za touto linií jsou s podobnými hodnotami linie PC – Mason (11,52 ks), Pirát (11,7 ks) a Pirátek a Wiskont (11,3 ks). Nejnižšího počtu všech živě narozených dosáhly linie Amperor s hodnotou 10,7 ks selat a Sokolík (10,19 ks). Statisticky významné rozdíly jsou mezi liniemi Viskont a Amperor s hodnotami 13,1 ks a 10,7 ks selat a Viskont-Sokolík (10,19 ks). Linie Akoga, Sáčko a Sudet nebyly tohoto roku využity. V roce 2019 je nejúspěšnější linie Wiskont (12,33 ks), za ní linie Pirát (11,82 ks), Sudet (11,67 ks) a PC-Mason (11,44 ks). Nejnižšího počtu všech narozených selat byla linie Sokolík (10,98 ks). Nejvyššího rozdílu dosáhly linie Wiskont-Sokolík s hodnotami 12,33 ks selat a 10,98 ks selat. Linie Akoga, Pirátek, Sáčko a Viskont nebyly použity. Srovnání chovu Žihelského statku s průměrem České republiky je znázorněno v grafu 1. Z tohoto grafu vyplývá, že žihelský chov dosahuje lepších výsledků než průměr České republiky; nadprůměrných výsledků dosáhla v roce 2018 především linie Viskont. V obou letech pak lehce nadprůměrných výsledků dosáhly linie Pirát, Pirátek a Wiskont.

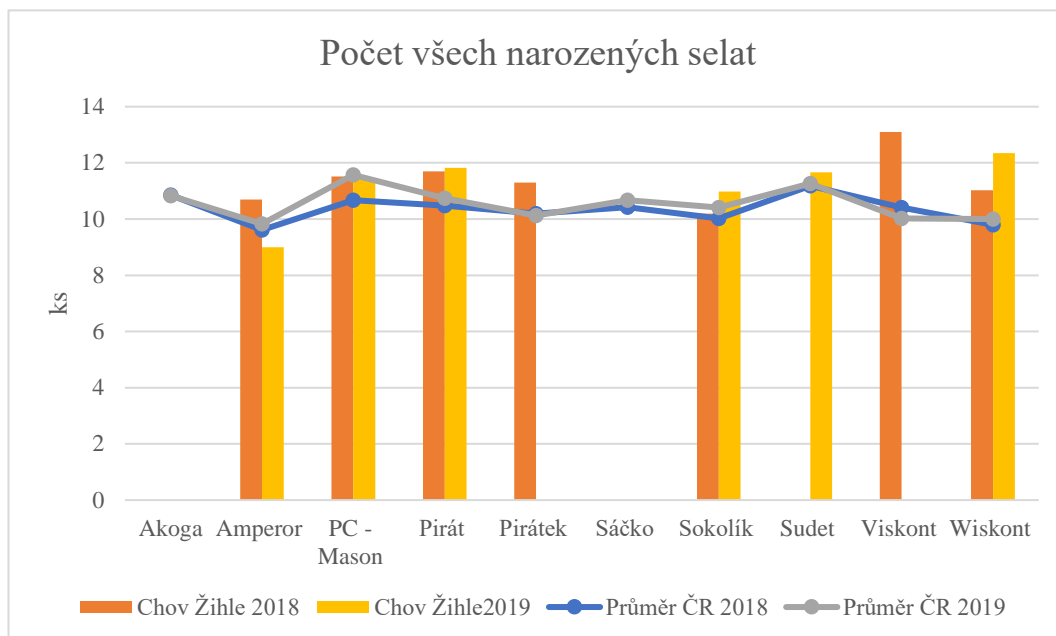
Tabulka 7: Počet všech narozených selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – chov Žihle

Linie	2018		2019	
	X	Sx	X	Sx
Akoga	0	0	0	0
Amperor	10,70	0	9,00	0,71
PC – Mason	11,52	1,25	11,44	0,94
Pirát	11,70	1,69	11,82	1,46
Pirátek	11,30	0	0	0
Sáčko	0	0	0	0
Sokolík	10,19	1,63	10,98	1,16
Sudet	0	0	11,67	1,25
Viskont	13,10	0	0	0
Wiskont	11,03	1,69	12,35	0,25

Tabulka 8: Počet všech narozených selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – průměr České republiky

Linie	2018		2019	
	X	Sx	X	Sx
Akoga	10,85	0,93	10,83	0,81
Amperor	9,61	1,29	9,83	1,29
PC – Mason	10,67	1,64	11,57	1,48
Pirát	10,48	1,04	10,74	0,84
Pirátek	10,20	1,10	10,12	1,85
Sáčko	10,43	1,57	10,67	1,24
Sokolík	10,02	1,34	10,41	1,50
Sudet	11,18	1,92	11,26	1,76
Viskont	10,40	1,12	10,02	0,85
Wiskont	9,80	1,52	10,00	1,49

Graf 1: Počet všech narozených selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – srovnání chovu Žihle a průměru ČR

Z hodnot uvedených v tabulce 9 lze vyčíst, že roku 2018 mají nejvíce živě narozených selat linie Pirát (10,94 ks), Pirátek a Viskont s 10,70 ks. Statisticky významný rozdíl je mezi liniemi Pirát a Sokolík s počtem 10,94 ks a 9,42 ks selat a Pirát – Amperor (9,90 ks). Nejhorší výsledky měly linie Sokolík a Amperor. V dalším roce nejvyššího počtu dosáhla opět linie Pirát s 11,18 ks selat. Další linie s nejvyšším počtem živě narozených selat jsou Sudet (10,94 ks) a PC-Mason (10,87 ks). Nejnižší počet selat je u linie Amperor s 8,50 ks. Dle grafu 2 je v porovnání s průměrem České republiky největší rozdíl u linií Pirát, Pirátek a Wiskont, kdy žihelský chov dosáhl lepších výsledků než průměr ČR. Graf také poukazuje na skutečnost, že v roce 2019 se hodnoty linie Amperor v žihelském chovu téměř rovnají průměru České republiky.

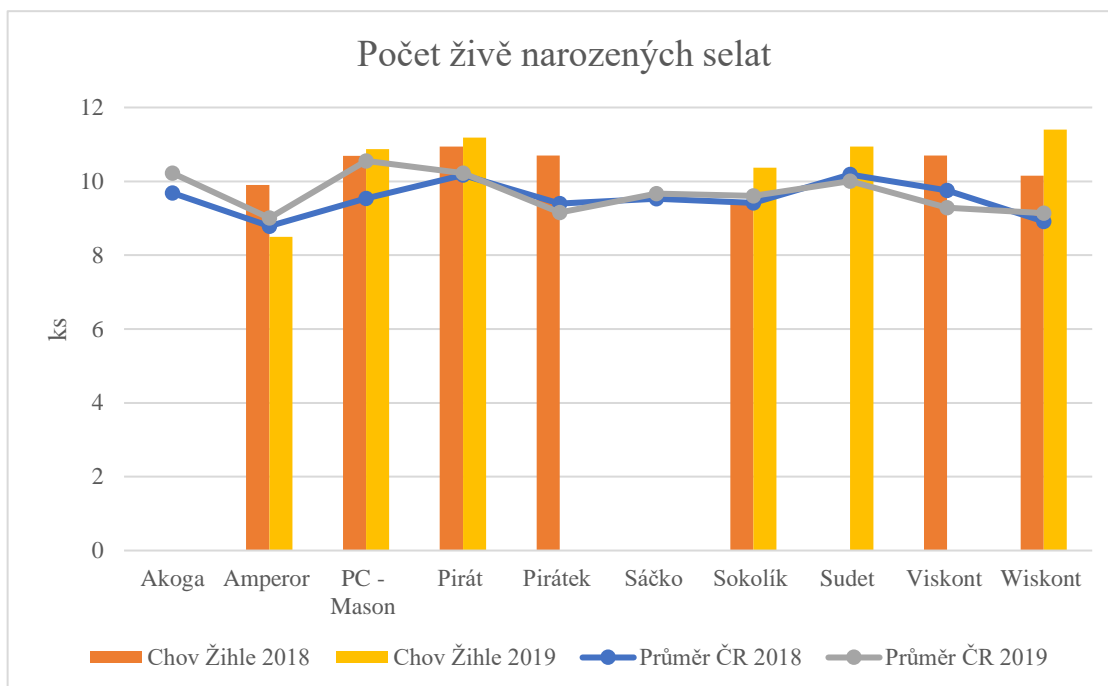
Tabulka 9: Počet živě narozených selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – chov Žihle

Linie	2018		2019	
	X	Sx	X	Sx
Akoga	0	0	0	0
Amperor	9,90	0,20	8,50	0,50
PC - Mason	10,69	1,33	10,87	0,84
Piráť	10,94	1,44	11,18	1,46
Pirátek	10,70	0	0	0
Sáčko	0	0	0	0
Sokolík	9,42	1,21	10,37	0,96
Sudet	0	0	10,94	1,46
Viskont	10,70	0	0	0
Wiskont	10,15	1,30	11,40	0,20

Tabulka 10: Počet živě narozených selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – průměr České republiky

Linie	2018		2019	
	X	Sx	X	Sx
Akoga	9,68	1,53	10,23	0,83
Amperor	8,79	1,32	9,01	1,47
PC - Mason	9,54	1,62	10,55	1,21
Piráť	10,17	1,07	10,22	0,83
Pirátek	9,40	0,85	9,15	1,49
Sáčko	9,53	1,52	9,67	1,09
Sokolík	9,41	1,12	9,60	1,48
Sudet	10,18	0,93	10,01	0,98
Viskont	9,75	1,37	9,28	0,64
Wiskont	8,91	1,66	9,14	1,57

Graf 2: Počet živě narozených selat přeštického černostrakatého prasete (ks) - srovnání chovu Žihle a průměru ČR

Tabulka 11 ukazuje počet dochovaných selat na prasnici za rok. Nejlepšího výsledku v roce 2018 dosáhly linie Pirátek a Sudet se stejným počtem 10,30 ks selat, zatímco v roce 2019 to byly linie PC-Mason a Pirát s hodnotou 10,46 ks selat. Nejnižších hodnot dosáhly linie Amperor s 9,45 ks selat a 8,33 ks selat a linie Sokolík s 9,12 ks selat a 9,90 ks selat. Statisticky nejvýznamnější rozdíly jsou mezi liniemi Pirátek (10,30 ks) a Amperor, PC-Mason – Amperor a PC-Mason – Sokolík. Z grafu 3 vyplývá, že v počtu dochovaných selat má žihelský chov lepší výsledky než průměr České republiky, především u linie Wiskont.

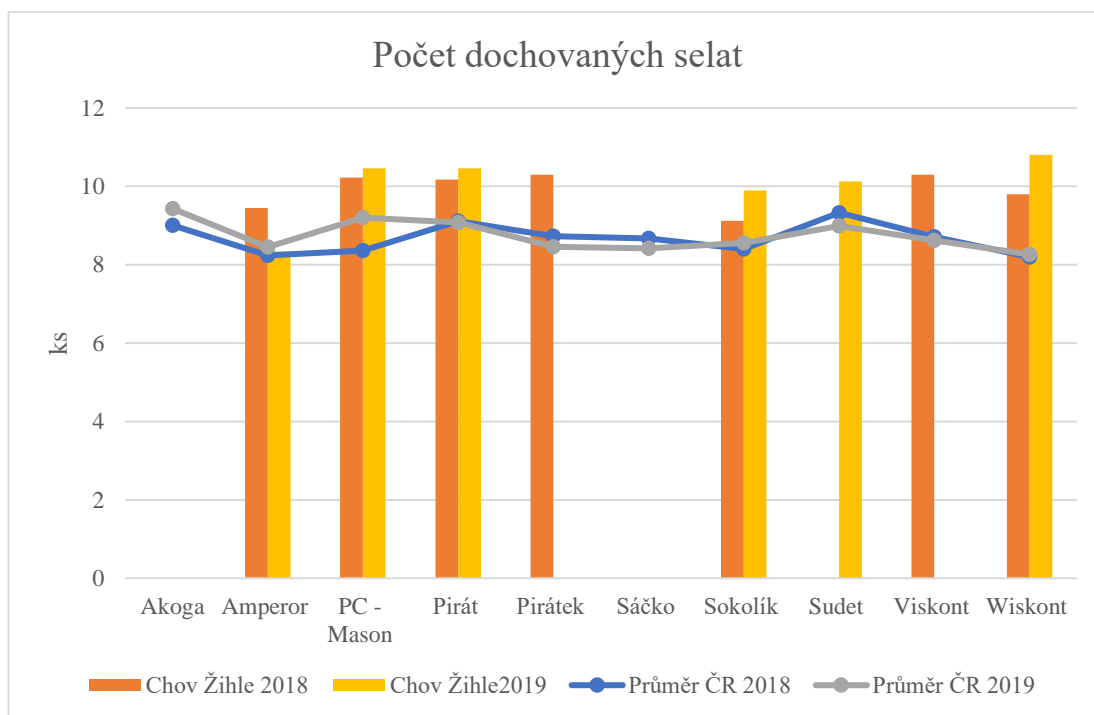
Tabulka 11: Počet dochovaných selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – chov Žihle

Linie	2018		2019	
	X	Sx	X	Sx
Akoga	0	0	0	0
Amperor	9,45	0,15	8,33	0,47
PC - Mason	10,22	1,30	10,46	0,79
Piráť	10,18	1,16	10,46	1,32
Pirátek	10,30	0	0	0
Sáčko	0	0	0	0
Sokolík	9,12	1,22	9,90	0,95
Sudet	0	0	10,13	1,19
Viskont	10,30	0	0	0
Wiskont	9,80	1,24	10,80	0,10

Tabulka 12: Počet dochovaných selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – průměr České republiky

Linie	2018		2019	
	X	Sx	X	Sx
Akoga	9,01	1,31	9,43	1,03
Amperor	8,24	1,26	8,45	1,15
PC - Mason	8,36	1,19	9,20	0,86
Piráť	9,11	1,10	9,08	1,27
Pirátek	8,73	0,93	8,46	1,25
Sáčko	8,67	1,43	8,42	1,15
Sokolík	8,40	1,31	8,55	1,38
Sudet	9,33	0,98	8,99	0,78
Viskont	8,71	1,27	8,62	0,62
Wiskont	8,20	1,43	8,26	1,32

Graf 3: Počet dochovaných selat přeštického černostrakatého prasete (ks) – srovnání chovu Žihle a průměru ČR

Mléčnost ve 21 dnech věku selat se je uvedena v tabulce 13. Nejlepší mléčnosti dosáhla linie PC-Mason v roce 2018 s 62,84 kg, v dalším roce 64,94 kg. Za ní pak linie Pirátek (63,9 kg), Wiskont (60,63 kg) a Pirát s hodnotou 60,26 kg. V roce 2018 nejnižší mléčnosti dosáhla linie Viskont (54,9 kg) a v roce 2019 linie Amperor (53,93 kg). Graf 4 poukazuje na skutečnost, že žihelský chov dosáhl lepší mléčnosti v 21 dnech než zbytek republiky. Významný statistický rozdíl je u linie Sudet, kde celorepublikový průměr dosáhl pouze 38,32 kg v roce 2019. Naopak linie Amperor v žihelském chovu nedosáhla ani v jednom roce průměru České republiky.

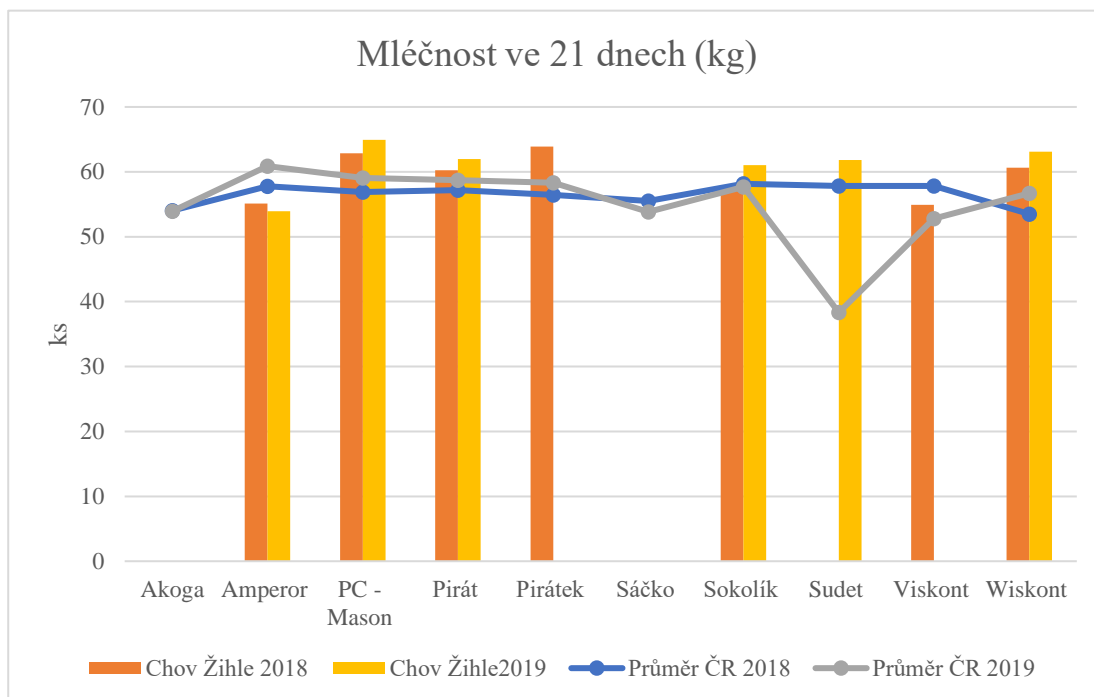
Tabulka 13: *Mléčnost ve 21 dnech (kg) – chov Žihle*

Linie	2018		2019	
	X	S _x	X	S _x
Akoga	0	0	0	0
Amperor	55,10	3,70	53,93	4,26
PC - Mason	62,84	6,29	64,94	3,63
Piráť	60,26	6,41	61,96	6,85
Piráťek	63,9	0	0	0
Sáčko	0	0	0	0
Sokolík	57,88	7,44	61,04	4,89
Sudet	0	0	61,84	7,79
Viskont	54,9	0	0	0
Wiskont	60,63	5,16	63,10	1,60

Tabulka 14: *Mléčnost ve 21 dnech (kg) – průměr České republiky*

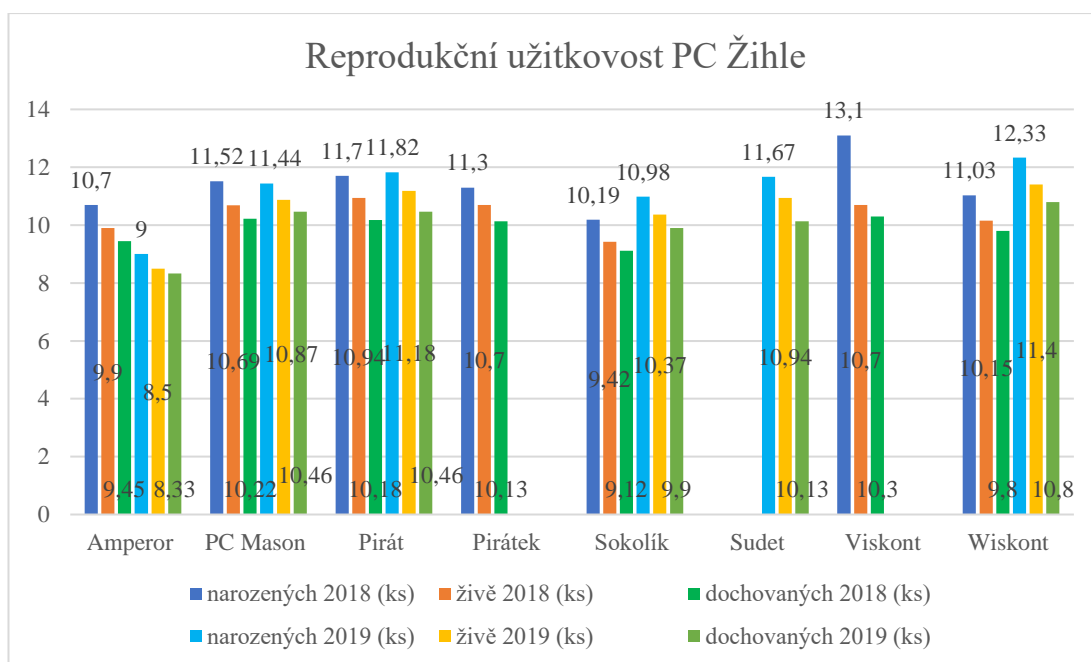
Linie	2018		2019	
	X	S _x	X	S _x
Akoga	54,04	4,75	53,93	5,08
Amperor	57,76	0	60,88	0
PC - Mason	56,91	0	59,06	0
Piráť	57,20	0	58,71	3,51
Piráťek	56,44	3,50	58,31	3,43
Sáčko	55,53	4,05	53,83	6,50
Sokolík	58,16	3,91	57,70	1,60
Sudet	57,82	0	38,32	21,51
Viskont	57,83	1,88	52,82	3,47
Wiskont	53,51	1,45	56,67	2,67

Graf 4: Mléčnost prasnic přeštického černostrakatého prasete (ks) – srovnání chovu Žihle a průměru ČR

Z grafu 5 lze vyčíst, že nejlepší linie v reprodukční užitkovosti přeštických černostrakatých prasat ve šlechtitelském chovu Žihle je linie Viskont ve sledovaném ukazateli počtu všech narozených selat v roce 2018. Tato linie je zastoupena pouze jednou prasnicí tudíž její výkonnost snadno přesáhla průměr ostatních linií. V roce 2019 pak tato linie nebyla použita. Stabilně dobrých výsledků pak dosahují linie PC-Mason, Pirát a Wiskont.

Graf 5: Reprodukční užitkovost přeštického černostrakatého prasete v chovu Žihle

6. Závěr

Reprodukční užitkovost přeštického černostrakatého plemene byla sledována ve dvou letech, 2018 a 2019. V roce 2018 plemenné jádro tvořilo 64 plemenic, v dalším roce 68 plemenic. V porovnání s ostatními chovy v České republice je reprodukční užitkovost přeštického černostrakatého plemene na farmě ve Velké Černé Hati na dobré úrovni. Sledovány byly ukazatele počet všech narozených selat, počet živě narozených selat, počet odchovaných selat a mléčnost v 21 dnech věku selat. U počtu všech narozených selat lze říci, že hodnoty chovu Žihelského statku přesáhly u většiny linií průměr České republiky, nebo jsou hodnoty shodné s průměrem v ČR. Nejlepšího výsledku dosahuje linie Viskont v roce 2018 s počtem 13,10 ks selat, druhá nejlepší je linie Wiskont, která v roce 2019 dosáhla 12,35 ks selat.

V počtu živě narozených selat jsou hodnoty žihelského chovu lehce nad průměrem České republiky. Nejhorších výsledků dosáhla v obou letech linie Amperor. V případě dochovaných selat dosahuje žihelský chov lepších výsledků, než je průměr České republiky. Výborné hodnoty mají především linie PC-Mason, Pirát a Wiskont. Mléčnost v 21 dnech věku je téměř shodná s průměrem České republiky s výjimkou linie Sudet v roce, kde je průměr ČR s výsledkem 38,32 kg pod úrovní hodnot žihelského chovu (61,84 kg). Ve všech sledovaných ukazatelích chov Žihelského statku, a.s. převyšuje průměr populace přeštického černostrakatého prasete. Výjimku tvoří linie Amperor, která především v roce 2019 nedosahuje průměrných hodnot.

Chov Žihelského statku, a.s. by měl věnovat vyšší pozornost vyrovnanosti zastoupení jednotlivých plemeniků, kdy v žádném ze sledovaných roků nebyly využity linie Akoga a Sáčko. V roce 2018 nebyla využita linie Sudet, v následujícím roce nebyly použité linie Pirátek a Viskont. Naopak nejrozšířenější linií v obou letech je linie Sokolík. Celkem je využíváno 10 genealogických linií kanců (Akoga, Amperor, PC-Mason, Pirát, Pirátek, Sáčko, Sokolík, Sudet, Viskont a Wiskont). V kryokonzervovaném stavu je k dispozici omezené množství semenných dávek dvou dalších linií (Matěj, Apolon).

Počty plemeniků by se měly vyrovnat a vhodné by bylo i rozšíření a znovuoobnovení počtu dalších linií díky kryokonzervaci, což by vedlo k rozšíření plemenného jádra a tím i celé populace. V roce 2018 bylo registrováno celkem 20

chovů přeštického černostrakatého plemene, kde podmínky podpory chovu v genové rezervě splňovalo 405 prasnic a 44 kanců, v následujícím roce bylo registrováno 19 chovů přeštického černostrakatého plemene a podmínky podpory chovu v genové rezervě splňovalo 363 prasnic a 40 kanců, což poukazuje na mírný pokles stavů zvířat v chovech. Toto plemeno není schopno konkurovat moderním hybridům především ve velikosti vrhů v průměrném denním přírůstku.

Pro jeho výbornou kvalitu masa, především podílu intramuskulárního tuku, je možnost využití k výrobě specifických, hlavně regionálních výrobků. Pro zachování genetické rezervy bude každý rok provedena dlouhodobá kryokonzervace semene u všech nově zařazených kanců, od každého minimálně 200 pejet.

7. Seznam použité literatury

ANONYM 1. Přestické černostrakaté: UZNANÝ GENETICKÝ ZDROJ. http://www.schpcm.cz/slechtění/geneticky_zdroj_presticke_černostrakate.aspx [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné

z: http://www.schpcm.cz/slechtění/geneticky_zdroj_prestické_černostrakate.aspx

DOSTÁLOVÁ, A., KOUCKÝ, M., VALIŠ, L., SKLENÁŘ, J., (2014): Výkrm na pastvě jako alternativní systém chovu přestického prasete. Metodika pro chovatele. Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i. Praha Uhřetěves, 40 s. ISBN: 978-80-7403-134-2

FIEDLER, J., FIEDLEROVÁ, M., SMITAL, J., (2014): Přestické černostrakaté plemeno prasat – Genetický zdroj. Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha, 166 s. ISBN 80-864-5439-8.

GARDIÁNOVÁ, Z., (2013): Černobílý klenot. *Farmář* 1/2013: s. 47.

HODAN, J., (1998): Historie vzniku a průběh zvelebování chovu přestického prasete. Pod zelenou horou, Vlastivědný sborník jižního Plzeňska, I (XIII.), č.2.

HOMOLÁČ, Š., (2015): Proč je nutné zachovat přestické černostrakaté prase pro příští generace. *Chovatelské listy* 2/2015: st. 58-60.

HOVORKA, F., SIDOR, V., SMÍŠEK, V., (1967): Chov prasat. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 382 s.

HYŠPLEROVÁ, K. (2018): *Analýza genetického zdroje: přestické černostrakaté prase*. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

IVÁNEK, J., (1989): Současný stav a perspektivy šlechtitelské práce v chovu prasat v ČSR. Zborník – Aktuálne otázky šľachtenia ošípaných v SSR. Banská Bystrica, 18-19.5., s. 26-36

JANEČKOVÁ, B. (2015): *Hodnocení užitkovosti přestického černostrakatého prasete*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

MOSKAL, V., (1963): Ke zdokonalení plemene prasat lze použít zušlechťovacího křížení. *Náš chov* 2/1963: s. 14-16.

MATOUŠEK, V., et al., (2013): Modernizovaný šlechtitelský program pro přeštické černostrakaté prase – genetický živočišný zdroj. Metodika, JU ZF České Budějovice, 14 s. ISBN 978-80-7349-421-6.

MOSKAL, V., (1964): Regenerace, úprava chovného cíle a plemenného standardu přeštického prasete. *Náš chov* 10/1964: s. 404-409.

MOSKAL, V., (1971): Výkrmnost a jatečná hodnota při zušlecht'ovacím křížení přeštických černostrakatých prasat s plemenem pietrain do 90 kg ž.v. *Živočišná výroba*, 16 (10–11), s. 827-835.

PAŘÍZEK, M., et al., (1960): Speciální zootechnika. Díl třetí. Chov prasat. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1316 s.

PAVLÍK, J., (1991): Užitékové vlastnosti přeštických černostrakatých prasat. Editpress, Praha, 86 s. ISBN 80-213-0111-2

PULKRÁBEK, J., et al. (2005): Chov prasat. Profi Press, Praha, 160 s. ISBN: 80-86726-11-8.

RYBÁŘ, J., (1965): Vyhodnocení zkoušek výkrmnosti a jatečné hodnoty přeštického prasete podle výsledku kontrolní stanice v Lišíně. Diplomová práce. JU ZF České Budějovice, 127 s.

STUPKA, R., ŠPRYSL, M., ČÍTEK, J., (2009): Základy chovu prasat. PowerPrint, Praha, 182 s. ISBN 978-80-904011-2-9.

ŠILER, R., (1960): Srovnání jatečnéhodnoty u jednotlivých typů bílého ušlechtilého prasete a plemen používaných k užitékovému křížení. *Živočišná výroba*, 5 (12), s. 911–924.

ŠILER, R., et al., (1965): Chov prasat. SZN Praha, s. 1-567

VÁCLAVKOVÁ, E., BĚLKOVÁ, J. (2018): Užitékovost přeštického černostrakatého prasete. *Náš Chov*. Profipress, 5/2018, st. 63-65.

VÁCLAVKOVÁ, E., ROZKOT, M., DOSTÁLOVÁ, A., (2012): Přeštické černostrakaté prase – Živé dědictví po předcích. Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha, 65 s. ISBN 978-80-7403-106-9.

STIBAL, J. (2017): Metodika uchování genetického zdroje zvířat. Plemeno: Přeštické černostrakaté prase. [online], Available from <http://genetickezdroje-cz.vasestranky.cz/wp-content/uploads/2016/12/Methodika-GZ-prase-pc.pdf> (accessed Nov 8, 2017).

8. Přílohy

Seznam chovů genetického zdroje přeštického černostrakatého prasete v letech 2018 a 2019.

2018

Plemenářská organizace:

1) Jihočeský chovatel

Jihočeská univerzita – České Budějovice

Vávra Ladislav – Čížkrajice, Trhové Sviny

Farma Vlkov, s.r.o. – Vlkov

2) Reprogen, a.s. Planá

Josef Sklenář – Sasov

3) Chovservis, a.s.

Žihelský statek, a.s. – Velká Černá Hat'

Agrowild Nová Ves, s.r.o. – Velké Prameny

ZD Mladotice – Mladotice

Chovservis, a.s. – Radostov

Karsit Agro, a.s. – Dubenec

Kučerová Šárka – Čistá v Krkonoších

VÚZV Praha Uhřetěves – Kostelec nad Orlicí

Švec Miloš – Bělec nad Orlicí

4) Plemenářské služby Otrokovice

ZEMET, s.r.o. – Mysločovice

Blanka Morešová – Milotice

Ivana Peřinová – Proseč u Skutce

Mgr. Pavel Tlapák – Šebrov

Daniela Fialová – Martinice

Petr Šustek – Vysovice

SELVEM, s.r.o. – Hrušky

Ing. Marián Sedlář – Cvrčovice

2019

Plemenářská organizace:

1) Jihočeský chovatel

Vávra Ladislav – Čížkrajice, Trhové Sviny

Farma Vlkov, s.r.o. – Vlkov

2) Reprogen, a.s. Planá

Josef Sklenář – Sasov

3) Chovservis, a.s.

Žihelský statek, a.s. – Velká Černá Hat'

Agrowild Nová Ves, s.r.o. – Velké Prameny

ZD Mladotice – Mladotice

Chovservis, a.s. – Radostov

Karsit Agro, a.s. – Dubenec

Kučerová Šárka – Čistá v Krkonoších

VÚZV Praha Uhřetěves – Kostelec nad Orlicí

4) Plemenářské služby Otrokovice

Roman Bohm – Lichnov

ZEMET, s.r.o. – Mysločovice

Blanka Morešová – Milotice

Mgr. Pavel Tlapák – Šebrov

Daniela Fialová – Martinice

Petr Šustek – Vysovice

SELVEM, s.r.o. – Hrušky

Ing. Marián Sedlár – Cvrčovice

Martin Hladký – Brankovice